

Record d'Albert Camus

- L'autor evoca, en el 50è aniversari de la mort del mític creador de 'L'étranger', la seva figura i obra, que li va valer un Nobel el 1956.

NARCÍS COMADIRA

EL PERIÒDICO DE CATALUNYA, 31.01.10

El dia 4 d'aquest gener que avui s'acaba va fer 50 anys de la mort d'**Albert Camus**. Va morir en un accident de cotxe. El mític Facel Vega que conduïa el seu amic **Michel Gallimard**, nebot de l'editor, es va estavellar contra un d'aquells magnífics plàtans republicans que voregen les carreteres de França. Tornaven de Lourmarin, un poblet prop de Pertuis i prop de L'Isle-sur-la Sorgue, que era el poble del poeta **René Char**. **Camus** s'havia comprat una casa a Lourmarin feia un parell d'anys i, després de les vacances nadalenques, tornava a París. La seva dona i els seus fills, viatjaven en tren i ell, que ja tenia un bitllet per fer-ho amb **René Char**, també en tren, uns dies després, va decidir tornar amb els **Gallimard, Michel**, la seva dona i la seva filla, que els havien visitat. **Michel Gallimard** no sembla pas que fos, conduint, un temerari, i menys viatjant amb la família. Li agradaven els cotxes esportius, això sí. **Camus**, assegut al costat del conductor, va morir a l'acte. **Michel Gallimard**, sis dies més tard. La seva dona i la nena es van salvar.

Quan Camus va morir, jo estava a punt de fer 18 anys i recordo perfectament la seva mort. *Paris Match* va publicar un reportatge sobre l'escriptor amb una fotografia del cotxe estavellat contra el plàtan. Tot França es va estremir. I a mi també em va impressionar aquella mort perquè jo, aquells mesos, havia estat llegint intensament **Camus**. Havia llegit *L'étranger*, *La peste* i *Le mythe de Sisyphe*. I recordo que havia

comprat *La peste* de sotamà, a can Geli. De sotamà, perquè era un llibre prohibit. I aquell malson de les rates, sortint de les clavegueres, ensenyorint-se de la ciutat, sempre més l'he tingut com a imatge del terror. Segur que, llavors, no vaig copsar el sentit al·legòric d'aquella novel·la i em vaig quedar en la seva lectura literal. En canvi, en les inseguretats adolescents, dins d'aquell món sense aire de la Girona de la meva infantesa i joventut, *L'étranger* em donava una imatge de la pròpia estrangera. En aquells llargs passeigs solitaris meus sense rumb ni sentit, **Camus** moltes vegades em feia companyia i, en moltes coses, em podia sentir un petit Sísif de províncies, carregant la pesada pedra d'una identitat incerta, lligada a una llengua solament mig posseïda.

Més endavant, també vaig llegir **Sartre**, és clar. ¿Qui de la meva generació no ha estat una mica sartrià? Però en la baralla entre **Sartre** i **Camus**, la meva simpatia estava del costat de **Camus**. I si bé *La nausée* també reflectia la meua, de nàusea, el meu cor estava amb **Camus**. Per això no és estrany que la seva mort, la mort d'aquell home jove i encantador, entre **Humphrey Bogart** i **Gérard Philipe** —com diu **Jean Yves Guérin** al seu *Dictionnaire Albert Camus*—, la recordi amb tanta claredat. Va ser una mort coetània al meu naixement com a persona adulta.

Nascut a Algèria, en una família pobre, era un nen de carrer i va tenir la sort de trobar un mestre clarividenc. Igualment va passar amb **Charles Péguy**, un altre gran escriptor. Van ser els seus mestres que van descobrir el talent d'aquells nens pobres i els van encaminar. En el cas de **Camus**, **Louis Germain**, que li va aconseguir una beca per estudiar. I **Camus**, quan va guanyar el premi Nobel, el 1956, va escriure al seu antic mestre: «Sense aquesta mà afectuosa que vau allargar a aquell nen

pobre que jo era, sense el vostre ensenyament i el vostre exemple, res de tot això no hauria arribat». **Camus** era agraït.

El seu pare havia mort a la primera guerra mundial, quan ell encara no tenia un any. La mare, analfabeta, es va refugiar a casa de la seva mare, que vivia en un pis miserable. **Catherine**, que aquest era el nom de la mare, feia feines per les cases i **Albert** jugava a futbol al carrer. Ja universitari, va ser porter del Racing Universitaire d'Alger. A la universitat va tornar a tenir sort. Va trobar un professor, **Jean Grenier**, que el va protegir. Li va ensenyar a analitzar textos i el va impulsar a escriure.

Aviat va publicar a la revista *Sud*. Els seus primers articles van ser sobre **Nietzsche** i **Bergson**. La seva formació filosòfica va fer que les seves novel·les fossin titllades per la crítica de massa filosòfiques i els seus llibres d'assaig, de massa novel·lesc. Era el seu destí, sempre enmig, sempre escapant-se de la mania tan francesa —i catalana!— de classificar, de col·locar la gent en calaixets. La tuberculosi li va impedir continuar jugant a futbol, i li va impedir dedicar-se a l'ensenyament. Un casament fracassat, amb una noia de bona família, morfinòmana, que l'enganyava. Expulsat del Partit Comunista el 1937, el 1940 marxa a França. Lluita amb la Resistència durant l'ocupació alemanya. Funda amb alguns companys la revista *Combat*. Primers èxits literaris, un segon casament, el naixement dels bessons, el teatre, les amants, la feina a Gallimard, el Nobel, la casa de la Provença, l'accident. Una vida. Entre la ferralla del cotxe estavellat, un manuscrit autobiogràfic, *Le premier homme*, que no es va publicar fins al 1994.